

Guia docent de l'assignatura "Història de la Seguretat"

1. IDENTIFICACIÓ

- ✓ **Nom de l'assignatura: HISTÒRIA DE LA SEGURETAT**
- ✓ **Codi: 101855**
- ✓ **Titulació: Grau de Prevenció i Seguretat Integral**
- ✓ **Curs acadèmic: 2018/2019**
- ✓ **Tipus d'assignatura: Formació Bàsica**
- ✓ **Crèdits ECTS (hores): 6**
- ✓ **Període d'impartició: Primer Semestre**
- ✓ **Idioma en que s'imparteix: Català/Castellà**
- ✓ **Responsable de l'assignatura i mail de contacte: Jordi Figuerola Garreta (jordi.figueroles@uab.cat)**
- ✓ **Altres professors:**

2. PRESENTACIÓ

La funció de l'assignatura Història de la Seguretat en el grau de Prevenció i Seguretat Integral és donar als alumnes una perspectiva històrica del que ha estat la relació societat-poder-seguretat o, si es vol, comunitat-llibertat-seguretat, veient-ne les connexions que s'hi han produït i establint els lligams directes que es donen entre els sistemes polítics, econòmics i socials i els sistemes de seguretat.

Una segona funció es aprendre a destriar els diversos components dels sistemes de seguretat que han anat sorgint en el decurs de l'evolució del procés històric.

Una tercera funció es aprendre a realitzar anàlisis dels sistemes de seguretat des de la Història, detectant orígens, bases, necessitats, ideologies, objectius, evolucions i, sobre tot, les seves feines, els exclosos i els perseguits, les contestacions socials que origina i, especialment, el seu paper de sistema de control social formal instal·lat en el nucli del poder.

3. OBJECTIUS FORMATIUS

L'objectiu de l'assignatura, a partir de l'estudi dels diferents sistemes de seguretat des del sorgiment de les primeres formes de comunitat i de poder fins ara, serà triple i, per tant, al superar l'assignatura l'alumnat haurà de ser capaç de:

- Estar perfectament familiaritzat amb les anàlisis dels diferents sistemes històrics de seguretat i dels sistemes socio-econòmics dels que sorgeixen, especialment per detectar les seves continuïtats i les seves contingències i aprendre, així, a intuir trencaments i evolucions.
- Aprendre, a partir de les línies evolutives de la seguretat històrica, a llegir correctament la seguretat dels nostres dies i saber establir els límits democràtics del mercat social, polític i econòmic de la seguretat.

Assajar la pràctica de previsions, d'anàlisi de futur en matèria de seguretat, des de l'estudi de les evolucions històriques de les societats i, a partir del seu estudi, aprendre a identificar els processos rellevants en seguretat i la seva avaluació i poder, finalment, ajudar a construir prevenció en seguretat en societats complexes i multiculturals.

4. COMPETÈNCIES I RESULTATS D'APRENENTATGE

Competències Específiques

CE1. Amb caràcter general, posseir i comprendre coneixements bàsics en matèria de prevenció i seguretat integral.

CE2. Realitzar anàlisi d'intervencions preventives en matèria de seguretat.

Resultats d'Aprenentatge

RA 1.2 Analitzar les diferències entre els diferents models de seguretat a la llum del context històric i social.

RA 2.8 Avaluar els resultats de la implementació de plans preventius en una comunitat.

Competències Transversals

CT1. Desenvolupar el pensament científic i el raonament crític en temes de prevenció i seguretat.

CT2. Valorar l'impacte tècnic, social i legal dels nous descobriments científics i dels nous desenvolupaments tecnològics.

CT7. Adaptar-se a situacions imprevistes.

CT12. Comunicar-se i transmetre idees i resultats de forma eficient en l'entorn professional i no expert, tant de forma oral com a escrita

5. TEMARI I CONTINGUTS

UNITAT 1: LA "SEGURETAT" I LA HISTÒRIA DE LA HUMANITAT

OBJECTIUS: Introduir l'alumnat en l'assignatura i comprovació dels problemes que presenta l'estudi de la seguretat. Analitzar l'evolució històrica i de la seguretat en l'antiguitat i en l'època medieval.

ESQUEMA: Visió general de l'assignatura i dels elements conceptuals i de coneixement necessaris: qüestions de vocabulari, cronologia, elements d'anàlisi per als sistemes de seguretat històrics. Descripció de les societats antigues i medievals.

CONTINGUTS:

1. Pensar històricament la “seguretat”: conceptes i anàlisi

Visió de l'assignatura i comprovació dels problemes que presenta l'estudi de la seguretat. Introducció als conceptes de risc, prevenció, seguretat i vulnerabilitat. Reflexions sobre la relació entre les formes d'organització social i econòmica i les estructures del poder amb les polítiques de seguretat. Els principis elementals correctors de la relació “poder-seguretat”: el paper de les persones, el paper de les idees, el paper de les lleis. Els indicadors escollits per a mesurar les seguretats en el decurs històric: violència/pau, gana/treball i salut social/qualitat de vida. La contestació a les polítiques de seguretat: les revoltes i els conflictes socials precapitalistes i les lluites i les revolucions en el capitalisme. El paper dels exclosos, dels estrangers, dels heretges, dels diferents. Les anàlisis dels sistemes de seguretat i els catàlegs de riscs, a partir dels diversos sistemes històrics de seguretat, com eines que permeten la comprensió d'una societat, del sistema de seguretat que genera, així com la millora teòrica del mateix o la seva anul·lació.

2. Poder, seguretat i civilització en les societats antigues

Quan algú mana: la necessitat d'organitzar i preveure. Del sorgiment de les primeres estructures socials estables als primers imperis. Les seves visions de la seguretat i les seves respostes. Visió dels primers referents europeus: la seguretat, el treball i la medicina a Grècia i Roma. La crisi del sistema imperial romà i el “nou ordre bàrbar” a Europa occidental. Els visigots.

3. L'època medieval: caracterització d'un “ordre social”

Cronologia d'un procés d'ordenament d'una societat. Característiques del feudalisme europeu. Les estructures de l'Àndalus com a contrapunt. La formació de Catalunya: la seguretat complexa de la frontera. El feudalisme i el trencament definitiu del record de Roma i d'allò públic: les seguretats dels barons. Metges, cirurgians i sants: quan la medicina és teologia. Feudalisme i treball; vila i camp. La Corona d'Aragó i el camí cap al sistema català clàssic de seguretat.

4. Pesta i crisi: la inseguretat d'un món canviant

Quan l'aire mata: els segles de la pesta i les respostes de la medicina. La Pesta Negra i la cultura de la mort i les seves seguretats. Cronologia d'una crisi econòmica, social i política. Crisi i conflicte: anatomia dels mecanismes de la vulnerabilitat d'una societat. A les portes d'un món nou, els descobriments geogràfics i l'inici de la globalització

ACTIVITATS: classes teòriques, pràctiques, treball en grup, lectures, recensions i comentaris de text.

DOCUMENTACIÓ – BIBLIOGRAFIA: la documentació i els enllaços seran al campus virtual.

UNITAT 2: RISC, POR I SEGURETAT A LES SOCIETATS PREINDUSTRIALS

OBJECTIUS: Estudi dels riscos, les pors i del sistemes de seguretat durant l'antic règim

ESQUEMA: Sorgiment i consolidació de les eines de control social per part del poder. L'era imperial de les monarquies i l'absolutisme. Els sistemes de seguretat de l'època moderna. Ortodòxies i heterodòxies en seguretat. Els grans desastres i Déu. Les pors.

CONTINGUTS:

1. La societat d'antic règim: caracterització i evolució

Caracterització d'una societat durant l'antic règim. Les bases demogràfiques, econòmiques, el sistema d'apropiació de l'excedent, les formes polítiques i de govern. Catalunya fins l'onze de setembre de 1714.

2. Crisi econòmica i bandolerisme

Evolució econòmica: treball i gana; gana i inseguretat. La llarga crisi i el bandolerisme. Caracterització de la violència en les bandositats.

3. El sistema policial de l'antic règim

Poder, control social i "seguretat" a l'època moderna. L'ofici de les tenebres i les habitacions de la misèria: la Inquisició i les presons en el segle XVI i XVII. La seguretat sagrada: quan Déu és un delictes: jueus, musulmans i protestants; quan Satanàs és un delictes: mags, bruixes i dones soles; quan el llibre és un delictes: llibreters, professors i intel·lectuals. Els sistema català clàssic de seguretat.

4. Les transformacions del segle XVIII: cap a una societat nova

Els segle XVIII com inici d'un nou temps de canvi: els canvis en la producció i els primers signes del capitalisme. El nou model d'estat borbònic: la centralització com a eix polític i la militarització com a eix tècnic de la seguretat pública. Les Esquadres de Valls com exemple i com a precedent de noves formes d'entendre la funció policial. El lent desvetllar de la ciència mèdica, continuant els avenços del XVII amb l'observació, el raonament lògic i l'experimentació.

ACTIVITATS: classes teòriques, pràctiques, treball en grup, lectures, recensions i comentaris de text.

DOCUMENTACIÓ – BIBLIOGRAFIA: la documentació i els enllaços seran al campus virtual.

UNITAT 3: LA CONSTRUCCIÓ DEL MÓN CONTEMPORANI I LA SEGURETAT

OBJECTIUS: Estudi dels sistemes de seguretat a partir dels grans canvis que significarà l'entrada a la contemporaneïtat: el llarg segle XIX (1789-1914).

ESQUEMA: Sorgiment i consolidació de l'estat burgès i de la policia com element central del control social. Ciència i tecnologia com a factors que participen en la seguretat. Les grans ideologies i la seguretat. La seguretat esdevinguda negoci, eina d'estat i tècnica. El sorgiment de la societat del risc. El paper de l'economia, la ciència i la tecnologia en la seguretat. Els grans desastres naturals i les seves causes i conseqüències més naturals i humanes, que no divines.

CONTINGUTS:

1. Les bases de la societat contemporània: economia, societat, política i cultura

Revolucions i grans canvis polítics i econòmics: liberalisme i capitalisme. L'estat burgès i la seguretat. Industrialització i transformacions socials. La dura arribada de les noves formes de relació capitalista al món del treball. La classe obrera. Les noves ideologies i les noves formes de resistència al camp i a la ciutat. L'obrerisme vist com un problema de seguretat pública. Pauperisme i la manera de controlar la pobresa. Els canvis científico-culturals: el darwinisme i les seves repercussions.

2. La formació de l'estat espanyol contemporani i la seva policia

La formació de l'estat espanyol: caracterització i problemàtica. La seguretat pública en el nucli de la construcció de l'estat burgès: el centre i la perifèria, la societat civil i la militarització, la visió progressista i la moderada. La Milícia Nacional i la Guàrdia Civil com instruments troncats o materialitzacions de les opcions. A les vores de l'estat liberal: els carrabiners com a policia fiscal, la policia civil, la Guàrdia Rural i les Esquadres sota el signe de la marginalitat, la centralització o la militarització. Més enllà dels límits de la prudència burgesa: els Voluntaris Reialistes, els Voluntaris de la Llibertat i els de la República, com un pròleg de les crisis del segle XX.

3. L'espai urbà: creixement, seguretat ciutadana i poder

La urbanització com a paradigma dels canvis de la societat contemporània: anàlisi de la població i la seva evolució. Radiografia de les noves realitats urbanes: segregació urbana, creixement espacial, sanitat, condicions dels habitatges, pobresa. La intimitat de casa: les primeres policies locals com unes eines de govern i de gestió local.

4. Les "seguretats" del racisme i de l'explotació: l'imperialisme.

Creixement econòmic, consolidació dels estats poderosos i control del món: causes i conseqüències de l'imperialisme. La "seguretat" econòmica, política i militar com a base de l'expansió i explotació colonial. L'estrany, el curiós, el salvatge, l'infidel, al que cal culturitzar i civilitzar: el racisme en la base del pensament europeu fins a l'actualitat.

ACTIVITATS: classes teòriques, pràctiques, treball en grup, lectures, recensions i comentaris de text.

DOCUMENTACIÓ – BIBLIOGRAFIA: la documentació i els enllaços i seran al campus virtual.

UNITAT 4: SEGURETAT I MÓN GLOBALITZAT

OBJECTIUS: Introduir a l'alumnat en la complexitat del segle XX i el paper que hi juga la seguretat fins avui dia.

ESQUEMA: La globalització de la inseguretat, la seva utilització. Les pors del segle XX i les noves pors. L'escenari on hauran d'exercir la seva professió.

CONTINGUTS:

1. Sarajevo 1914-Berlín 1991: el segle dels extrems.

Un món que s'enfonsa: la Primera Guerra Mundial. Causes i conseqüències per la seguretat: "viure en plural". La societat d'entreguerres: revolució russa, crisi del sistema liberal, crac del 29, feixisme i nazisme. Un marc d'inseguretat i de resposta autoritària. Segons Guerra mundial i Hiroshima: l'escenari nuclear. La Guerra Freda i la "por freda" i la "seguretat de l'amenaça". Caiguda del Mur de Berlín, un món nou?

2. Poder i violències a Catalunya-Espanya durant el XX

Del canvi de segle a la Dictadura de Primo de Rivera. L'estructuració definitiva de la policia civil. Ciutats i seguretat; la contestació obrera, les lluites sindicals i les respostes de l'estat. La Segona República, la seguretat republicana i l'adequació del govern central als nous temps: les seccions d'assalt i els vigilants de camins. La força de la perifèria: la Generalitat com a gestora de la seguretat pública. El cop d'estat del 18 de juliol de 1936 i el desenllaç final. Les policies a la guerra i les policies en guerra. Quan ens bombardegen a nosaltres: la seguretat de la població civil en temps de guerra: els elements de prevenció. La Junta de Defensa Passiva de Catalunya i l'Institut Català de Defensa Passiva.

3. L'estat policial del franquisme i la restauració democràtica

La postguerra i la repressió: les policies de la por. La Dictadura i el seu model: centralisme i militarització. Les depuracions a la societat i als cossos policials. L'estructura policial de l'estat i el caràcter marginal dels sistemes policials no estatals. El "boom" econòmic i els canvis socials: el pas d'una societat rural a una societat urbana i l'organització clandestina de l'oposició. L'adequació policial franquista a la nova realitat: un país sota vigilància. El somni de l'estat del benestar: la seguretat social i el treball per tothom.

La transició a la societat i la transició a la policia. La nova situació creada i el trencament, de nou, de la centralitat. La construcció dels nous sistemes de seguretat pública amb tres nivells territorials (estatal, autonòmic i local), en un marc europeu i amb la mundialització de la seguretat de fons.

4. Les pors de la globalització: la seguretat insegura.

Un espai de canvi: de la caiguda del Mur de Berlín a la caiguda de les Torres Bessones. Les noves pors i les noves seguretats: un territori incert. El poder, la ciència i la indústria com a productors de riscos socials i polítics, genètics, nuclears, químics o ecològics. Les noves teoritzacions per entendre les noves inseguretats: societat del risc i societat vulnerable. Seguretat humana o sostenible. La globalització de la (in)seguretat. La multiculturalitat. Les noves formes de contestació social. Del primer al quart món: un greu problema pendent.

ACTIVITATS: classes teòriques, pràctiques, treball en grup, lectures, recensions i comentaris de text.

DOCUMENTACIÓ – BIBLIOGRAFIA: la documentació i els enllaços i seran al campus virtual.

6. BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

La documentació, la bibliografia i qualsevol tipus d'enllaç que cal consultar es troben en una guia per a l'estudi de la matèria que està a disposició de l'alumnat al campus virtual.

7. METODOLOGIA DOCENT

Les classes teòriques a l'aula seran realitzades amb metodologia participativa. El professor exposarà, en el 75% del temps, el tema, deixant el 25% de temps, aproximadament, per precisions, preguntes i possibles debats, alguns dels quals, segons la qüestió, els proposarà el mateix professor.

Les classes pràctiques es realitzaran a partir de situacions diverses que s'analitzaran des d'un prisma que abordarà les dimensions diferents del concepte de seguretat al llarg de la història. Tot i que històricament les situacions no es correspondran amb el ritme de les classes teòriques, es lligaran amb aquestes a través del concepte de seguretat treballat durant el curs. L'alumne haurà d'abordar l'anàlisi de les situacions partint del context socioeconòmic, del model productiu i del model polític de la societat on passen.

El treball individual sobre temes, les recensions i els comentaris de diversos textos històrics, que es puguin programar i que seran facilitats pel professor, tenen com a objectiu arrodonir la recerca sobre història general, en l'àmbit concret, però, dels sistemes de seguretat històrics, amb l'objectiu d'aprofundir, gràcies al diàleg i la participació, en el coneixement d'elements que els marquen i els orienten. Serà supervisat al llarg del curs pel professor i podria, si així es determina, ser exposat a classe.

Les tutories amb el professorat es concertaran per correu electrònic

7.1 ACTIVITATS DE FORMACIÓ

Títol	UD	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides				
Classes magistrals amb el grup complet i classes-debat amb els alumnes.		60 h	2,4	RA 1.2, RA 2.8

Resolució de casos pràctics a classe: situacions històriques de greu inseguretat, desastres naturals, epidèmies, etc.			
Tipus: Supervisades			
Treballs individuals de curs: treballs supervisats pel professor/a amb especial atenció a la seva estructura i a les conclusions. Supervisió prèvia a la presentació del treball a l'aula.	15 h	0,6	RA 1.2
Tipus: Autònomes			
Estudi personal, recerca de bibliografia especialitzada, recensions de cadascuna de les lectures programades pel professor.	75	3	RA 1.2, RA 2.8
Treball en grup: resolució d'exercicis i casos proposats pel professor			

8. SISTEMA D'AVALUACIÓ

Prova teòrica individual 1 (30%)

Prova escrita tipus test sobre continguts presentats a les classes teòriques
Aquesta prova també es podrà fer de forma oral a criteri del professor

Prova teòrica individual 2 (30%)

Prova escrita tipus test sobre continguts presentats a les classes teòriques
Les proves teòriques comptaran un 60% de la nota global de l'assignatura i serà la suma de la puntuació de dos exàmens parcials.
Aquesta prova també es podrà fer de forma oral a criteri del professor

Avaluació de les pràctiques (20%)

Resolució de les pràctiques fetes a classe.
Les pràctiques comptaran un 20% de la nota final i es valoraran els diferents exercicis de pràctiques fets individualment o en grups reduïts que seran puntuats, la suma de les quals donarà els dos punts corresponents a les pràctiques. Hi haurà un seguit de fitxes on es resoldran els diferents problemes sobre evolució de la seguretat plantejats i sobre aprenentatges diversos.

Avaluació d'un treball individual (10%)

Treball, recensió i comentari de text individual a partir de lectures proposades pel professor i consistirà en l'estudi i l'anàlisi en profunditat d'un procés històric o fet puntual relacionat amb la

seguretat, un sistema de seguretat concret o la gestió d'un desastre històric de causa natural, humana o tecnològica.

Al llarg del curs es proposarà un exercici individual obligatori que puntuarà amb un 10% de la nota final. Aquest exercici serà un treball escrit sobre una determinada problemàtica de la història de la seguretat.

Avaluació de la participació i de l'assistència (10%)

Avaluació contínua de la participació i assistència a classe.

La participació i assistència a classe serà valorada i tindrà un valor de fins a un 10% del total de la nota final de l'assignatura, un 5% en la classe teòrica i un 5% en la classe de pràctiques. La manera de portar-ho a terme serà la comprovació de l'assistència mitjançant la signatura en cada classe d'un full d'assistència. Si s'assisteix menys de la meitat de les classes és tindrà un zero. Del 50% al 75%, es tindrà 0,5 punts i si és superior al 75% es tindrà el punt.

Exàmens recuperació

L'examen final, per a l'alumnat que no hagi aprovat l'avaluació continuada, consistirà en un prova general i global de tot el curs i la valoració màxima no podrà superar el 5.

En cas de no superar l'assignatura d'acord amb els criteris abans esmentats (avaluació continuada), es podrà fer una prova de recuperació en la data programada a l'horari, i que versarà sobre la totalitat dels continguts del programa.

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats, el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura. No obstant això, la qualificació que constarà a l'expedient de l'alumne és d'un màxim de 5-Aprovat.

L'alumnat que necessiti canviar una data d'avaluació han de presentar la petició emplenant el document que trobarà a l'espai moodle de Tutorització EPSI.

Sense perjudici d'altres mesures disciplinàries que s'estimin oportunes, i d'acord amb la normativa acadèmica vigent, "en cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb un 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que es pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0".

Les proves/exàmens podran ser escrits i/o orals a criteri del professorat.

Equació de les notes: $(3+3) + (2) + (1) + (1) = 10$

8.1 ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova escrita 1	30%	2h	0.08	RA 1.2 RA 2.8
Prova escrita 2	30%	2h	0.08	RA 1.2 RA 2.8
Pràctiques a l'aula	20%	1h	0.04	RA 1.2 RA 2.8
Treball individual de curs	10%	6h	0.24	RA 1.2 RA 2.8
Participació i assistència	10%	1h	0.04	RA 1.2 RA 2.8

9. PREVENCIÓ I SEGURETAT INTEGRAL

La relació entre el contingut de l'assignatura amb l'àmbit de la prevenció i la seguretat integral s'observa a la temàtica que estudia l'assignatura. El fet de donar els elements constitutius i històrics de la prevenció i la seguretat integrals, fa que l'assignatura esdevingui l'element bàsic per comprendre el perquè de les coses en aquest àmbit. El caràcter històric de qualsevol fenomen humà fa que l'estudi del passat ens serveixi per entendre el present i per desenvolupar la capacitat d'anàlisi sobre el que s'esdevé en aquest àmbit de la seguretat i de la prevenció.